

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 10. decembra 2020 - Leto XXX, št. 50

Ne pozabi!
Ne felejtse el!

Slovenec sem!
Szlovén vagyok!

2021-ben Magyarországon népszámlálás lesz!
Leta 2021 do na Vogrskom lüstvo vküppisali.

stran 2

»Vplivati na srce pa dušo naši lidi«

60 let Društva Bralna značka Slovenije
stran 3

Živé svoje senje
stran 8

Ka je dano, je dano
stran 4

Leta 2021 do lüstvo vküppisali

»Vplivati na srce pa düšo naši lidi«

Drugo leto do na Vogrskom pá lüstvo vküppisali. Popis prebivalstva napravijo vsakši deset lejt, ka bi vedeli, kelko lidi živi v rosagi, kelko so stari, s čim se spravljajo, gé

svoje kampanje vöodebrali: »Narau do si se za Slovenca, ostani Slovenec!« V njinom logoni najdemo eške najlúbšo raužo Avgusta Pavla tö – spominčice

skupnost bola krepka grata, ka bi gorostala slovenska kultura pa naša slovenska materna rejč.

Na pitanje, zakoj zdaj pripravljajo tak krepko kampanjo, je predsednik Holec pravo, ka smo na zadnji lüdski štetjaj malo zaspali. V numeraj so pred nas prišle takšne narodnosti, stere je gnauksvejta kumik bilau na Vogrskom. Tau kaže na tau, ka so se one bole znale zorganizirati, bole so znale nagučavati lidi. Holec tak misli, ka se je na zadnjom popisi lüstva samo paustisti Slovincov dalo za Slovence napisati (kauli 2820), steri na Vogrskom živi mo. On bi te zadovolen biu, če bi nas kleta bilau bar 4 gezero. Kak je pravo, k tauma je potrebno, da

živijo pa tak tadala. V vprašalniki (kérddív) gestejo pitanja o narodnosti pa o maternom geziki tö. Trno fontoško je, ka na té pitanja odgovor damo tisti, steri cujslišimo k steri od narodnosti, smo Slovenci, Nemci, Romejnarge ali Srbi ...

Vodstvi Državne slovenske samouprave se pomembno zdi, ka bi se pripravljali na vküppisanje lidi, ka bi prišli – zvün do tisti, steri živejo po naši slovenski vesnicaj v Porabji – do tisti Slovincov tö, steri živéjo indrik po rosagi. Kak je pravo predsednik DSS Karči Holec, ščejo »vplivati na srce pa düšo naši lidi«. Leko, ka malo na düšno vest tö? Zato so si za moto (geslo)

(nefelejs) – stera naj bi lidi spominjala na tau, ka na vprašalniki morajo zamerkat, ka so Slovenci. Če sami vönapišejo vprašalnik na računalniki, te morajo tau samí napraviti, če nekak pride k njim s papiri, te ga morajo spaumniti, ka mora zamerkat, ka so oni Slovenci. Te logo pa pozvanje, ščejo spraviti do vseveč lidi, zatok dajo napraviti male kalendare, pere, obejske za klüče, polone, letake pa plakate. Napraviti dajo kratek film tö, na sterom do, med drüгим, znani lidgé gučali o tom, ka so Slovenci. Film šče pokazati, ka je vsakšoma trno potrebno, ka bi nas vse več bilau, ka bi se nej zgibili, ka bi slovenska

démo do lidi, sploj do tisti, steri so se odselili iz naši krajov. Dosta ji živi v Zalaegerszegi, Soproni, Györi, dapa največ v Budimpešti, če gledamo vekše varaše. Dapa dosta ji živi po vasnicaj v županijaj Somogy, Veszprém in Zala. Tau so tiste ženske, stere so se kak mlade dekke oženile s sodaki, steri so na granici slüžili vojsko.

Predsednik Holec pravi, ka računajo na pomauč vsej slovenski organizacij, drüštév pa slovenski samouprav. Samo tak leko vüpa jo, ka dobimo približno realne numere.

Pa tak, če ne pozabite, Slovenci smo!

Marijana Sukič

Pod Srebrnim brejgom ...

... se pošte s paketi punijo. Poštarge ji kuman, kuman dale leko pošilajo. Gvüšno, ka tomi korona boter gé. Lidge si raj po pošti kaj naraučijo, kak pa bi v bauto šli. Je pa tö neka vcejlak drugo; zvün baut z gestijom vse druge so zaprejte ostanole. Pa bi si stoj škeu, povejmo, nauve adidaske küjpati. Ne more si je. Depa prejk interneta se tau da naraučiti, za dva dneva poštaš prinese ali pripela pa že se leko na nogaj svejtijo. Ranč v tom časi se je vöpokazalo, kak je zapejranje mali poštv v vesnicaj nej najbolje čedno delo bilau. Depa od toga se ne smej na glas brodit ali gučati. V Sloveniji se prauti tomi, ka si najbolje prejnji vözbrodijo, nika ne smej prajti. Zaprav, baukše, ka se ne guči. Brž te leko za kakši nej najbolje pozitiven element vözglasijo.

Vö se je epidemija zglasila. Tau nika nauvoga nej, ka dugo više cejle Slovenje majüče s svojimi regulami. Vse bole pa se že leko vidi, kak so se nej prijale, nika ne hasnijo. Betežni je v procentaj gnako, kak prva je epidemija na red prišla. Tak se vse bole postavla pitanje, kak tadale vse vküper aj de pa če rejsan eške trbej epidemijo vözglaseno meti, če nikšnoga aska nega. Zaprav, vse več lidi mejra, padarge, medicinske sestre pa vsi kaulak nji eške kuman ladajo delati. Pa neje tak samo v Sloveniji, cejla Evropa vse bole je betežna gé.

Beteg, zaprav skur na nikoj djana nauga Ilke Štuhec znauva leko slüži. Najbaukša slovenska smučarka po več kak 280 dnejami kuman na nauvo tekmo čaka. Pokazati šké, ka vse te njene nesreče z nogami njoj skur nika ne morejo pa de zanuva med najbaukšimi. Trno dobro bi bilau, ka se tau zgodi, ka slovenska smučarija tau leto ne vidi vö najbaukše. Vse baukše pa slovenska košarka vögleda. Znauva na evropsko prvenstvo déjo, ranč ta, gde so že zlati tö bili. Istina, ka zmejs je vsevküper nej najbaukše vögledalo, nejsa na svetovno prvesntvo šli, trno lagvo so na kvalifikacijaj obodili. Depa tö v njigvo kvalifikacijsko grupo se je covid nutzmejšo. Reprezentanca Madžarske je zavolo njega mogla domau oditi. Kak tau vsevküper vögleda, leko ka stoj tadale na prvenstvo de šau, depa ranč nauvi beteg ga leko dojstavi. Ali, slovenska košarka se zvün beteg na velke zdigava.

Pa se je ranč tau pisalo, ka bi vsevküper malo bole optimistično bilau, je znauva paučilo. Pa tau ranč nej lepau, grdo pa nej najbola pošteno se je zgodilo. Tau pero, stero spod Srebrnoga brejga piše, si je brodilo, kak od toga več nede trbelo pisati, depa dun trbej. Slovenska vlada je dojpovejda financejranje nacionalnoga medijskoga servisa STA, Slovenske tiskovne agencije. Tau je sestra takši medijski servisov kak je ANSA v Italiji, HINA na Hrvaškem ali AFP v Franciji pa MTI na Madžarskom. Ka se je zaprav zgodilo? Najbole prejnji so prajli, ka so tisti menje prejdni v STA nej vredi papejrov njim nazaj davali pa ka njiva adminstracija nej vrejdvzeta. Zar pa nika drugo gé. Že pred časom se je premier Janez Janša na agencijo čemeriu pa povedo, ka je una sramota za Slovenijo. Šlau je za nikšne informacije, ka bi po premieri mogle ovak biti vözglasene. Vse tau samo od toga guči, ka bojna za medije vse bole na šörko pa visko se bije. Tomi se leko malo ovak tö povej: Škemo, ka tak pišete, kak mi povejmo! Ovak vas nede! Vse tau je že od inda poznano, vse tau so blejde kopije stari sistemov. Je pa istina, ka vse tau Sloveniji najbaukše reklame ne dela. Tau pero rejsan več ne bi škelo od toga pisati, že je zavole napisalo. Naš brejg bi tö pero v rokau vzeu, če bi paumno pisati. Zato pa vej, kaj prajti, če volau ma. Kak vögleda, nikšne vole nema, samo eške čaka, aj snejg na njega spadne. Un vej, ka snejg, po tejm njegva voda, vse takše leko taodnese.

Miki Roš

60 let Društva Bralna značka Slovenije

Bralno značko sta osnovala pisatelj Leopold Suhodolčan in prof. Stanko Kotnik. Prve - Prežihove značke - so bile podeljene maja 1961 na Koroškem, prvi bralci pa so za bralno značko začeli brati septembra 1960. Od začetka devetdesetih let, ko se je gibanje posodobilo z motivacijskim programom S knjigo v svet, je to tudi njegovo geslo. Gibanje gradi na tradiciji

voljno branje v prostem času. Ves čas se razvija kot dopolnilo k pouku slovenskega jezika in književnosti ter dejavnostim (šolske) knjižnice, hkrati pa je kot obšolska/interesna dejavnost lahko svobodnejša, bližja otrokom in mladim, in tako uspešnejša pri oblikovanju bralcev za vse življenje. Vseskozi se močno vključuje v strokovna in družbena prizadevanja, da bi se

nje in sodelovanje različnih generacij ob branju. Ocenjujemo, da v vseh programih vsako leto sodeluje več kot 140.000 otrok, ki berejo. Samo v osnovnošolskih programih jih vodi več kot 7.000 mentorjev - učiteljev, vzgojiteljev in knjižničarjev. (Povzeto po spletni strani Društva Bralna značka Slovenije.)

Bralna značka je pred dobrimi tremi desetletji s prvimi plahimi koraki stopila tudi v porabski šolski prostor. Za to, da bi se tu ustalila in da bi slovenska knjiga dobila častno mesto v porabskem šolskem vsakdanu, si je najbolj prizadevala pomurska pisateljica Karolina Kolmanič. Desetletja so se na njeno pobudo in prijazno prigovarjanje organizirala po porabskih šolah srečanja s slovenskimi literarnimi ustvarjalci in poustvarjalci, šolske knjižnice so od Društva Bralna značka Slovenije dobivale čudovite otroške in mladinske knjige, ob 25-letnici bralne značke v Porabju, leta 2013, pa smo pripravili slavnostno akademijo v monostrskem gledališču. Zadnji, prav pristen dogodek v okviru bralnoznačkovskih pisateljskih srečanj se je v Porabju zgodil pred dvema letoma. Nastopilo je lutkovno gledališče iz Sevnice, prav tako pa je naša »botra bralne značke v Porabju«, Karolina Kolmanič, predstavila eno od svojih zgodb za otroke. Seveda se bodo v lepših in družbeno bolj naklonjenih časih dejavnosti Društva Bralna značka Slovenije v Porabju nadaljevale. Letos pa bo kateri izmed dobrih mož prinesel na šole prelepe slovenske knjige in slikanice, ki jih je podarilo društvo.

Kakšna večja praznovanja 60-letnice Društva Bralna značka Slovenije letos niso bila mogoča. Zato pa je pravi praznik za mentorje in podpornike Društva bil virtualni simpozij z naslovom 60 let branja pod površjem, ki ga je Društvo organiziralo od 24. do 27. novembra 2020 v aplikaciji Zoom, vsak dan od 17. do 19. ure. To je bila

odlična nova izkušnja prisostvovanja simpoziju, saj se nas je dnevno zbralo približno 150 poslušalcev. Vesela sem, da sta se mojemu povabilu k spremljanju simpozija odzvali tudi porabski vzgojiteljici asistentki Andreja Serdt Maučec in Romana Trafela.

Virtualno prisotne je prvi dan najprej nagovoril predsednik Društva BZS, tržaški pesnik in pisatelj Marko Kravos. Poudaril je, da je branje dobrih knjig že od človekove najmlajše dobe

Vidmar. Prav njune besede so se mi najbolj vtisnile v spomin. Slavko Pregl, bivši predsednik Društva BZS, je izpostavil, da Društvo mora tudi v prihodnje izvajati svoje dejavnosti, kljub knjigam in branju nenaklonjenemu času, saj »so mladi bralci/bralke najmočnejša vojska na svetu, z vsako usvojeno besedo so močnejši in bolj samozavestni.« Pisateljica Janja Vidmar

Leta 2010 so v okviru Bralne značke porabske šolarje obiskali odlični slovenski umetniki; pred seniško šolo smo naredili spominsko fotografijo: (z leve) Valerija Perger, organizatorica obiska, Tone Partljič, pisatelj in dramatik, Eva Škofič Maurer, prva poklicna klovnosa v Sloveniji, Karolina Kolmanič, pisateljica, Andrej Rozman Roza, pesnik, pisatelj in dramatik, in Manca Perko, generalna sekretarka Društva BZS

Manca Perko, generalna sekretarka Društva BZS, in pisateljica Karolina Kolmanič na zadnjem literarnem srečanju s porabskimi šolarji leta 2018

bralnih značk, poimenovanih po slovenskih pisateljih, oz. Zveze bralnih značk Slovenije, ki je od sedemdesetih let dalje organizacijsko delovala kot eden nacionalnih programov v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije. V Prekmurju so šolarji desetletja brali za Kranjčevo bralno značko.

V letu 2002 se je Bralna značka organizirala kot samostojno Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, njen program pa je še vedno del nacionalnega programa Zveze prijateljev mladine Slovenije in ima kot tak marsikje po Sloveniji močno organizacijsko in finančno zaslobo pri društvih ali zvezah prijateljev mladine. V strokovnem smislu gibanje od vsega začetka vodijo mentorji po šolah (od devetdesetih let dalje tudi po vrtcih in knjižnicah) - njihovo delo z mladimi je temelj Bralne značke.

Bralna značka spodbuja prosto-

dvignila bralna pismenost posameznikov in družbe v celoti.

Bralna značka (na splošno ali določena spominska bralna značka z imenom po pisatelju) se najbolj množično dogaja na osnovnih šolah v Sloveniji, v tovrstno branje se vključuje okoli 70 % osnovnošolcev. V zadnjih dvajsetih letih se po slovenskih vrtcih in splošnih knjižnicah zelo širi predšolska bralna značka, ki spodbuja predvsem starše, da berejo svojim otrokom v predšolskem obdobju. Bralna značka v srednjih šolah pa običajno deluje v obliki bralnih klubov. Za bralno značko berejo tudi slovenski otroci v slovenskem zamejstvu in na nekaterih območjih v slovenskem zdomskem/izseljenskem prostoru. Najnovejši nacionalni program Bralne značke je program Medgeneracijskega branja, ki v slovenskem kulturnem prostoru živi v različnih oblikah in spodbuja povezo-

temelj spoznavanja in zavedanja sveta, vsi mi, bralci, pa smo pameten panj, ki skozi branje spoznavamo, odkrivamo in kritično vrednotimo vsakdanjik. V branju je prihodnost človeštva, je poudaril. Manca Perko, generalna sekretarka Društva BZS, je skupaj s kolegico Petro Potočnik predstavila številne dejavnosti Društva BZS. Za šolarje pa je gotovo zanimiv Mega kviz, ki ga lahko rešujejo preko spleta in se potegujejo za nagrade. Naslednje dneve je bilo veliko govora o dobrih otroških in mladinskih knjigah, ki so jih predstavljali predvsem knjižničarji Pionirske knjižnice Ljubljana in Mariborske knjižnice, ki že desetletja izdaja revijo Otrok in knjiga. Urednica revije Darka Tancer Kajnih je vodila okroglo mizo ob koncu simpozija. Na njej so sodelovali nekateri člani Upravnega odbora Društva BZS, med njimi tudi pisatelj Slavko Pregl in Janja

je govorila o pomenu nastopov pisateljev po šolah. Z nešteti srečanja z mladimi bralci je izjemno zadovoljna, saj ima same pozitivne izkušnje. Prepričana je, da so prav srečanja bralcev in avtorja ključ do boljšega in bolj množičnega branja med mladimi. Vrnitev h knjigam je dober obet za prihodnost, zato je mlade in najmlajše potrebno nenehno spodbujati k branju. Tako starši kot učitelji pa to najlažje dosežejo z lastnim zgledom.

Društvo Bralna značka Slovenije želimo še veliko ustvarjalnih desetletij! Vse porabske bralce pa prijazno vabim, da obiščete spletno stran Bralne značke (<https://www.bralnaznacka.si/sl/>) in posvojite številne zanimive objave.

(Slika na 1. strani: Gornjeseniški učenci in učitelji so pozorno spremljali nastop lutkarjev (2018))

Valerija Perger

PREKMURJE

Naj travnik, gračenek in sadovnjak

Javni zavod Krajiški park Goričko že več lejt voodabera najlepše zriktane elemente naravne in kulturne krajine. S tem škejo volau dati pavrom in vsem drugim, steri živejo v parki, ka bi se gordržalo in zbaukšalo stanje zavarovanoga območja. Čiglij je epidemija, so tudi letos meli akcije: Naj travnik, Naj gračenek z brajdo in Naj travniški sadovnjak.

Akcija Naj travnik trpi od leta 2011, letos pa je v njoj sodelovalo 15 lastnikov, največ do zdaj. Zmagovalec jubilejnoga desetoga ocenjevanja je travnik, steri je nej daleč vkraj od Porabja, v vesnici Būdinci, in je v lasti Franca Ažmana. Komisija je ocenila, ka spada té travnik med najbolje bogate travnike na Goričkom, vej pa na njom rastejo tudi zavarovane fajte rastline, kak so deltasti klinček, navadna kukavica pa rumena maslenica. Z načinom obdelave lastnik na travniki gordrži tudi metüre mravljiščare. Na travniki raste ške več fajt drevdja in grmauvja, v sterom gnezdi tudi rjavi srakoper.

V izbori Naj gračenek z brajdo je sodelovalo devet lastnikov. Nagrado za najlepši gračenek je dobila Tanja Borovšak s Sūjoga Vreja, priznanje in nagrado za naj brajdo pa Boštjan in Danijela Gjergjek-Flisar iz Korovec. Komisija je napisala, ka so gračenki na Goričkom »pestri in živi«, pa ka se pri pridelavi zelenja za hrano lidge furt bole vkrajdržijo toga, ka bi pri pauvanji nūcali kemična sredstva.

V akciji Naj travniški sadovnjak pa je komisija najboukšo oceno dala sadovnjaki v lasti držine Ficko-Berke iz Krašč, steri kažejo dobro peldo vsem lastnikom, steri majo takši tip sadovnjakov. Z akcijo škejo volau dati lūstvi za tau, ka bi se gordržali viskodedelni travniški sadovnjaki, pa ka bi se ške posadilo nauvo drevdije starih sort.

Silva Eöry

Peter Dominko - športni novinar iz Odranec

Živé svoje senje

Peter Dominko iz Odranec pravi, ka živé svoje senje, vej pa dela tisto, o čem je brodo že te, gda je kak mali pojbič gor-raso v Odrancaj: »*Ge sam furt steu biti športni novinar. Že od malih nau sam spremlo slovensko fotbalsko ligo. Oča se je dostakrat norca delo iz mene, pa mi je gučo, ka mo ges gvūšno novinar, vej sam pa furt meu sezname igralcov, vsakši den sam si kūpūvo športni dnevnik Ekipa, pa tudi vōrezo članke iz novin in si delo arhiv.*« Pitam ga, če je nej meu nikdar želje, ka bi tudi sam leito za fotbalsko labdo, pa pravi, ka je meu volau, samo ka je že brž vido, ka je nej glij preveč dober v ton, »*zatau sam se rajši seu na piciklin in se vozo po domanji poštijaj pa vse do sausednih vesnic. Te pa sam si ške brodo, če sam nej dober za fotbal z nogami, sam leko s prsti.*«

Novinarstvo je nej šau študerat zavolo toga, ka bi po zgotovljeni srednji šauli mogo prva napraviti maturitetni tečaj, tau pa bi njemi vzelo eno leto, zatau se je rajši vpiso na Ekonomsko-poslovno fakulteto v Maribori, gé je meu za diplomsko nalogo temo, kakši je vpliv embalaže na podobo izdelka. In ka je vōnajšo? »*Če se ške dobro spaumnim, tau, ka embalaža ma dosta vpliva na tau, ka se človek odlauči, steri izdelek de kūpo. Ovači pa je že malo prašnata ta naloga, zdaj me čaka ške magistrska, stera je že par lejt na čakalni listi, vej pa majo druge stvari zdaj prednost,*« povej s smejom na lampaj Peter Dominko, steri se je z novinarskim delom prva začno spravlati pri internetnom portali, steri se s fotbalom spravla. Pri SNPortali je biu pred leti celau glavni urednik: »*Eno par takših, steri mamu radi fotbal, smo se vkūpuseli in napravi té portal, steri je s cajtom samo raso in ma gnesden*

na facebooki že več kak deset gezero sledilcov. Brodim,

Peter Dominko

ka smo dokazali, ka se da tudi s takšim prostovoljnim, neplačanim delom nekša stvar dobro napraviti.« In iz toga prostovoljnoga dela je pred par lejtj prišlo do re-

Čiglij pravi, ka labde glij ne vej preveč dobro brsati, tū pa tam tudi sam odšpila kakšno pajdaško fotbalsko tekmo

snoga sodelovanja s slovensko fotbalsko organizacijo, Nogometno zvezo Slovenije (NZS). »*V bistvi ges z njimi sodelūvlem prejk avtorske pogodbe. Pišem članke in prispevke o moškem fotbali, o prvog in drugog ligi, neka ške o mlajši reprezentancaj. Rejsan leko povem, ka je tau za mene senjsko delo, vej pa sam plačani za tisto, ka trmo rad delam,*« raztolmači sogovornik, steri, tak kak večina od nas, zdaj, v cajti epidemije nauvoga koronavirusa, malo

menje odi okauli po svejti. Na kakšo fotbalsko tekmo tū pa tam ške furt dé, vej pa ma kak novinar pravico titi vō s svoje domanje občine, vseeno pa leko dosta svojoga dela opravi tudi od dauma, vej pa so že neka lejt vse tekme slovenske prve lige notpokazane na televiziji, tudi neka tekem druge lige, samo tej zdaj tak ali tak nega, vej pa je tau tekmovanje zagnauk dojavleno.

Peter Dominko pa ne piše samo o moškem fotbali, liki tudi o ženskom. V začetki leta 2020 je napravo internetno stran www.zenskaliga.si, na steri leko najdete novice o slovenski ženski fotbalski ligi, o nogometajaicaj, stere špilajo

na tihinskom, pa tudi o slovenski ženski reprezentanci: »*Za tau sam se odlaučo po tistom, ka se je končalo moje sodelovanje z ŽNK Nona Pomurje, pri sterom sam dvejt pa pau leti biu predstavnik za stike z javnostmi in tisti, steri je na skrbi meu internetno stran pa družabna omrežja. Gda se je tau sodelovanje končalo, sam se odlaučo, ka napravim tau internetno stran, vej pa mam dosta poznanstva med nogometajaicami in tistimi,*

steri delajo v ženskom fotbali nasploj. Istina je takša, ka mediji v Sloveniji ne poročajo dosta o ženskom fotbali, sploj tej velki, nacionalni, nej. Te sam si pa pravo, ka če ne delam dosta, te mi je dugi cajt, pa sam ob pomauči enoga kolega napravo tau internetno stran. Vsevkūper se je dobro prijalo in leko povem, ka so odzivi dobri, pa ka mam tudi pri večini klubov podporo.«

Čiglij z ŽNK Nona Pomurje ne sodelūvle več, pa ške furt rad spremlja té hip najbaukši ženski fotbalski klub v rosagi, steromi je po šesti lejtaj pa gratalo priti med najbaukši 32 ekip v Evropi. V zadnjom stopaji kvalifikacij so na igrišču v Gornji Radgoni Pomurke s 4:1 dojobladale vogrske prvakinje, ekipo Ferencvárosa: »*Ge tak brodim, ka so si dek-le tau zaslužile, vej pa so vleti, pa tudi na gesen, flajnsno trenerale, dostakrat tudi po dvakrat na den. Tudi na sami tekmi so pokazale, ka so dobro pripravlene in so zatau zasluženo prišle v Ligo prvakinj.*«

Peter Dominko pravi, ka ob fotbali, s sterim žive skor 24 vōr na den, nema preveč cajta za kakši hobi. Ške furt si rad tū pa tam sede na piciklin ali pa se dé špacerat, ka se don malo zlufta. Zdaj, gda smo v Sloveniji dojavapreti v svojo občino, je tau malo žmetnej, vej pa je njegva, odranska, po površini najmenša v Sloveniji. Ma samo neka menje kak sedem kvadratnih kilometrov. Ali sogovornik pravi, ka se vseeno najdejo poti, tudi takše med njivami, na sterih se človek leko vōsfuda.

(Slika na 1. strani: Mali Peter, te gda je biu star eno leto. Rojstni den slavi na den, stero-ga se včakamo samo vsakšo štrto leto.)

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Petra Dominka

Pred 220 letami se je naraudo pesnik »Zdravljice«

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Krispan, depa kakšnoga

V prvoj polovici 19. stoletja je biu svejt nej slabši pa nej baukši kak gnes. Lidgé so si leko tistoga ipa za vse malo več cajta vzeli, po ljubljanski poštijaj so trapkala konjska kopita. Luft je eške čisti biu, dimnati je grato samo te, če je gda pa gda vövdaro odjen. Kanalizacijo so začnili rediti dobra pau stoletja kisnej, zatok so vsefelé betegi napravili veuke nevole.

Dame so nosile etakše pa atakše klabüke in duge kikle, gospaude pa lače s štrafi in rejklina, šteri so ozajek segli skoro do kaulen. »Baukšo lüstvo« je karte špilalo, ojdlo v gledališče ali plesalo na valcere *Johanna Straussa*, zmejs pa je »prausno lüstvo« živeo v srmački in kmični ramaj. Vnaugi pa so že čutili, ka vöra gezerolejtnoga fevdalizma tiktaka, na dveraj kloncka čas industrije.

V glavnom varaši dežele Kranjske - v Ljubljani s 15 gezero lidami - smo v tisti lejtaj najšli *Franceta Prešerna* tö, šteroga gnes že vsakši Slovenec pozna. Tistoga ipa pa je nej bilau tak: biu je samo eden od tisti, šteri so se z birovijskimi deli spravali. »Gospaud doktor« se je naraudo *djenau pred 220 lejtami*, 3. decembra 1800 v gorenjskoj vesnici Vrba in se za fiškališa vönavčo v Beči.

Vnaugi so znali v Ljubljani, ka Prešeren pesmi piše. Po varašanski salonaj so radi goršтели njegve sonete, po ljubljanski krčmaj pa poslušali njegve špotlive improvizacije. (Svoj delaven den je Prešeren dojspiso tak: »Delam sedem vör pri gospaudi dr. Crobathi,

ka leko dveje vöri pigém pri staroj Metki.«)

Prešeren je največ piso o svojoj lübezni do žensek in domovine. Njegvo čütenje do lepšoga spola je mejlo dosta obrazov: od tujoga vüpanja

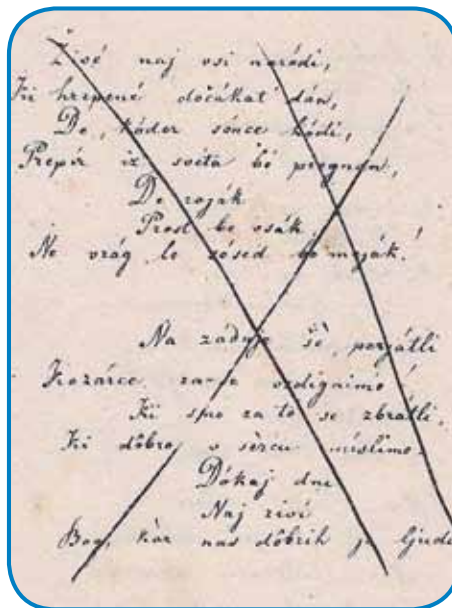
Pesnik France Prešeren se je naraudo 3. decembra 1800 - na té den (»ta veselí dan kulture«) majo šegau na Slovenskom dosta kulturni programov držati

do brezmejnoga trpljenja. Pozno je srečo in nesrečo, dobro pa je vödo, ka se zaman trüdi, ne more oprejtí dveri do srca svoje lübléne. *Primicovo Julijo* je srečo na simbolnom mesti in v simbolnom časi: cerkev v Trnovom nas spomina na trnjovo krono, veuka sobota pa na Boži grob.

Mati Primicove Julije je nikak nej stejla »gezičnoga dohtara« za zeta, vej se je pa bogastvo z bogastvom ženilo tistoga ipa tö. Zvün toga pa je bila čemerna, ka je Prešeren o svojoj lübezni piso pesmi v vsefelé ljubljanske novine. Ka bi bila nesreča eške vekša, je smrt pokosila več bližanji padašov pesnika: v Savi se je zalejo knjižničar *Matija Čop*, za pet lejt pa je mrau eške veseljak *Andrej Smole* tö. Za badva je Prešeren napiso pesmi, štere so med njegovimi najlepšimi.

Matiji Čopi je posvetiu dugo pripovejst v verzaj »Krst pri Savici« tö, štera guči o bojni med krščeniki, šteri z odnjom

in sablov širijo svoj navuk, in vörniki stare slovenske vöre. Poganski prejdjen Črtomir, gda ga dojobladajo, zavolo svoje lübezni do Bogomile gorvzeme krščanjsko vöro in grata dühovnik. Dva zalüble-

Prešernovo Zdravljico je cenzura nej pistila vödati - tau je »likovna pesem«: vsakša kitica spomina na posanco vina

niva pa se na tom svejti več ne vidita, zatok je pitanje, ali se je sodačkoma prejdjnoma splačalo ostati živ in aldüvati svojo vöro.

Prešeren je svoj »Krst« vöda v leti 1836, gda je že napiso največ pesmi za svojo kisnejšo knigo »Poezije«. Njegva življenjska drama je grtüvala vsikdar bole kmična, o tem z veukov britkostjov guči pesem »Pevcu«. Prešeren je začno ojti k rosno mladój *Ani Jelovšek*, de je pa ta lübezen več nej bila tak »sveta kak za krščenike oltar«. Njija mlajši so meli žmetno življenjsko paut v srmastvi - dva sta celau mrla v detinski lejtaj. Či Ernestina je gratala sabolica, kisnej je v nemškoj rejči napisala knigo o svojom oči.

V štirideseti lejtaj so oblacke malo taodišli, Prešeren je začno svoje verše vödavati v novinaj »Kmetijske in rokodelske novice«. Leko je opro svoj privatni kancelaj v Kranji, tistoga ipa se je dosta spravlo s svetom kauli sébe. Nej je trpo krivico, v politično

žmetni cajtaj pod kanclerom *Metternichom* je - na večer svojoga žitka - napiso »Zdravljico«. Gnešnja slovenska himna zdrüži pod zastalov slobaudnosti v bratstvo vse lidi, šteri so dobre vaule, pesem pa je najšla mesto v srcaj vsej Slovincov.

Leta 1844 je mrau sigurni cenzor *Jernej Kopitar*, za slovansko štamparijo v habsburškoj monarhiji je grato odgovoren bole liberalen *Fran Miklošič*. Tak so leko končno leta 1846 posvejt sveta zaglednile »Poezije doktorja Franceta Prešerna«, štere so lepau gorpri-

jali slovenski literarni kritiki. (Tau je edina kniga, štero je pesnik za cajta svojoga žitka vödau.)

Vse tau pa je prišlo prekinsau, alkoholizem in betegi Prešerna so vsikdar krepši grtüvali. Na srejdí leta 1848 se je probo obejsiti, de so ga pa v pravom cajti rejšili. Pri njegovj posteli so se minjavali vsefelé lidgé: padarge so ga vračili, žlata je spitavala po erbi, na konci ga je eške eden dühovnik tö traušto (če rejsan je biu Prešeren človek slobaudne misli).

Pesnik je mrau 8. februara 1849 zrankoma rano (datum njegve smrti je gnes svetek slovenske kulture). Od tistoga mau je France Prešeren za vnauge generacije Slovincov več kak samo »eden domanji pesnik«, leko smo gvüšni, ka je biu genij.

Časi vsikdar ovaški grtüjejo, Prešerna delo pa ostaja lejpi, trden spomenik, šteri v veukom maurdji pozablanja nikdar ne preminé.

Božič je eden med največšimi pa najlepšimi svetki, ka jih majo katoličani. Lüstvo se na té svetek vsikšo leto fejst pripravla, kak z darili tak s krispanom. Leko bi prajli - pa rejsan je tak - ka brezi krispana nega božiča. Nej je mala briga krispan sprajti, nej vseeno, kak je velki pa tau tö nej, kakšni je. V Železni županiji smo srečni, zato ka pri nas se spojlo dosta lüstva spravla s tejm, ka krispane sadi pa odava. Depa če bi se nej odavali, te bi tö nej bila niša falinga, zato ka pri nas v gauški sami od sebe rastejo. Istina, ka so nej tak lejpi kak tisti, steri so posajeni, depa če so okinčani, te so ranč tak lejpi.

Prvin je vsikši taši krispan emo doma, steroga je v svoji ali v drugoga gauški vsejko. Gnesden je tau že malo ovak, gnesden kak najlepši mora biti, če leko, te srbni ali normand, depa so taši, steri umetnoga majo, steri ga vö iz omare, vö iz škatüle vzemejo. Konca novembra se že začnejo krispange sejkati, tak je tau bilau letos tö, od začetka decembra se pa že odavajo. Edni si ga že zdaj vödaberejo, drugi počakajo slejdne dneve s tejm, ka te do že falejši. Depa nej gvüšno, ka je vrejdnó, zato ka te že bola samo tisti ostanejo, stere so drugi tam njali. Od leta do leta je več tisti lidi, steri taši krispan küpijo, steri koranjé ma, etak se na več lejt rejšijo te brige. Steri so pa najbola manjasti, tisti tak kipüjejo krispan, ka ga online, prejk interneta naraučijo že vöospičenoga, aj kak najmenje brig majo z njim.

-dm-

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Prostovoljci leta

Mladinski svet Slovenije je razglasil prejemnike priznanj v natečaju Prostovoljec leta 2019. Zaradi epidemioloških razmer letos niso pripravili slavnostne razglasitve, ampak so to storili preko spleta. Letos je prispelo 177 prijav, od tega 128 za posameznike in 49 za projekte.

Naziv Naj prostovoljski projekt 2019 je prejelo društvo Humanitarček za projekt Vida. Z objavljanjem življenjskih zgodb starostnikov so prebivalce ozaveščali o položaju in stiskah starostnikov. Gre za odmeven projekt, dosegel je širok krog izvajalcev, vanj je bilo vključenih več kot 700 prostovoljcev. Naj mladinski projekt za leto 2019 je postal Živa knjižnica - Ne sodi knjige po platnicah! v izvedbi Društva informacijski center Legebitra. Z njim so izvajalci prispevali k ozaveščanju o človekovih pravicah, predsodkih in stereotipih. Posebno priznanje pa je prejel projekt Gora rocka 2019, ki ga je pripravilo Športno društvo Šentviška gora.

Naj prostovoljca v kategoriji do 19 let sta postala Kristjan Veber, ki ga je zaradi aktivnosti v lokalnem okolju predlagal Celjski mladinski center, in Nives Žlof Androjna, ki je nudila učno pomoč otrokom priseljencev. V starostni skupini od 20 do 29 let sta priznanje prejela Miha Ivanetič, ki vodi lokalno skupino skavtov in projekt Luč miru iz Betlehema, ter Blažka Tana Logar, ki jo je zaradi sodelovanja v več mladinskih aktivnostih predlagal Javni zavod Mladi zmaji. V starostni skupini nad 30 let pa sta priznanje prejela Zvonko Polanič iz Cezanjevec, ki v Prlekiji mladim predstavlja prostovoljstvo in vanj vnaša medgeneracijsko sodelovanje, ter Stanislava Žargar, ki z gluhoslepimi dela kot tolmačica, vodi usposabljanja in sodeluje pri rehabilitaciji.

Največja zbirka historičnih glasbil v Sloveniji je po celoviti prenovi znova na ogled na Ptujskem gradu. Ta razstava je med obiskovalci zelo priljubljena, vendar bomo morali

Antična tibia

in pripomočki za izdelovanje inštrumentov ter glasbila iz bogate ptujske arheološke dediščine, ki šteje okoli 350 glasbil za igranje umetne in ljudske glasbe.

Tematika zbirke je razdeljena in predstavljena v sedmih sobah. Prvi dve sta naslovljeni Ptujška godba in Ptujška mestna godba. Ta zajema godbo ptujske meščanske garde oziroma mlajšo mestno godbo. Po uradnem razpustu ptujske vojaške godbe leta 1851 so štiri leta kasneje ustanovili Glasbeno društvo in mestno godbo civilnega značaja. Godbeniki so nastopali na vseh mestnih svečanostih, promenadnih koncertih in pri predstavah v mestnem gledališču. Skozi čas se je zamenjalo veliko kapelnikov, ki so vodili godbo, Ptuj pa se ponša s seznamom vseh od leta 1793 naprej. Pod taktirko vsestranskega glasbenika Jožeta Gregorca, ki je na Ptuj prišel leta 1940, so godbeniki izvajali tudi zahtevnejši repertoar. Mestna godba je kmalu prerasla v Pihalni orkester, ki deluje še danes. Razstavljeni glasbila so iz časa od druge polovice 19. do sredine 20. stoletja. Glasbila so skozi čas doživela veliko izboljšav, nekatera pa se več ne uporabljajo. Tako je na primer v prvi sobi na ogled baskorn, ki se je v 19. st. zgolj kratek čas uporabljal v vojaški godbi, potem pa ga ne srečamo več.

V tretji sobi z naslovom Glasbila iz arheološke dediščine so razstavljeni inštrumenti iz časa od 1. tisočletja pred našim štetjem naprej. Najstarejša je zgodovinska ropotuljica stara več kot 3000 let. Sicer pa je največja posebnost antična rimska piščal tibia iz 2. do 3. stol., ki je sicer redkost svetovnega pomena. Tibia je antična piščal, izdelana iz kosti, bakrene obloge in bronaste pločevine. Dele tega inštrumenta so izkopali ptujski arheologi leta 1988. Umetelna

izdelava nakazuje, da je bila dragocenost že v času rimske Petovione. Rimljani so tibia pripisovali magično moč: ritualno so jo uporabljali za preganjanje zlih duhov in klicanje sreče pred potovanjem. Poleg tega so se iz Petovione ohranile tudi različne rožene in koščene piščali ter bronasti zvončki. Upodobitve antičnih glasbil najdemo tudi na oljenkah, kovinskem in glinenem posodju ter nakitu. V četrti sobi so razstavljeni

lutnja Andreasa Berra iz leta 1694, spodnji del oboe Johana Schella iz začetka 18. stol. ter viola d'amore. V tem sklopu so razstavljeni tudi viola tržaškega violinista Avgusta Ivančiča ter dve violini in violončelo slovenskega glasbenika Maksimilijana Skalarja (1908-1997). Zbirko hkrati dopolnjujejo podarjeni predmeti iz Skalarjeve goslarske delavnice. Skalar je v mnogih letih pedagoškega udejstvovanja vzgojil vrsto nadebudnih

različna glasbila od 17. stoletja naprej, ki spadajo v skupino godal, brenkal in pihal. Ta soba nosi tipičen naslov »Pretanjeni zveni komorne glasbe - živahnost muziciranja v kasnejših letih uspešnih violinistov. Z zagnanostjo in ljubeznijo je v čudoviti svet glasbe uvedel tudi svoje štiri hčere, po njegovi glasbeni poti pa stopajo tudi njegovi

Glasbila s tipkami

nja v plemiškem, meščanskem in cerkvenem okolju. Med razstavljenimi glasbili so tudi takšna, ki so jih izdelali priznani izdelovalci. Do danes pa se je ohranila le peščica njihovih glasbil kot na primer:

Rimska dvojna piščal-tibia

(pra)vnuki in (pra)vnukinje. Med brenkali predstavlja središče pozornosti lutnja. O izdelovanju lutenj na Slovenskem sicer ni trdnejših dokazov, čeprav je igranje nanje znano v plemiškem in cerk-

znano v plemiškem in cerk-

L NA SLOVENSKEM

venem okolju že od 16. stol. dalje. Po svojem izvoru gre za orientalsko glasbilo, katerega domovina je na ozemlju Perzije. Razstavljena je lutnja glasbila razlikujejo v mehaniki. Najbolj znano glasbilo s tipkami je klavir, do njegove iznajdbe v začetku 18. stol. je eden od predhodnikov kla-

Skalarjeva delavnica

iz bližnjega dvorca Dornava odličnega dunajskega mojstra Andreasa Berra, in sicer skupaj s kovčkom zanjo. Do 18. stol. je bila med potujočimi godci razširjena tudi preprosta diatonična harfa gotske oblike, nakar se je inštrument povzpел med solistična glasbila in postal nepogrešljiv del orkestralnih in komornih glasb meščanskih in plemiških salonov.

V peti, šesti in sedmi sobi pa se nahajajo številna glasbila s tipkami. Slednja so časovno od druge polovice 17. stol. naprej, ob tem pa gre za izdelke znanih dunajskih, graških in praških ter domačih mojstrov. Vsem glasbilom s tipkami je skupno, da imajo klaviaturo, na katero se igra s prstnimi prstov, medtem ko se

vikord, ki je nastal konec 14. stol. v Italiji in ima mehaniko s tangentami. Sprva majhni in prenašanju namenjeni klavikordi so postali v 16. stol. večji, dodali so jim noge ali jih postavljali na mizo. Spinet, čembalo in virginal z mehaniko s peresci so bili od 16. stol. na Slovenskem ozemlju pri-

Ptujska godba

ljubljena glasbila predvsem v plemiškem, samostanskem in meščanskem okolju, vendar

SLOVENSKA ZAGOVORNICA V PARLAMENTU

Madžarski Parlament je na zasedanju 1. decembra razpravljal o predlogu zakona T/13956 o urejanju visokega šolstva, o modifikiranju tega zakona in zakonov, ki se nanj navezujejo.

V splošni razpravi je sodelovala kot zaprosena govornica tudi slovenska zagovornica Erika Köles Kiss, ki je posredovala mnenje parlamentarne Komisije za narodnosti. V prispevku je poudarila, da so za pripadnike narodnosti ob urejeni osnovnošolski vzgoji pomembni poklicno izobraževanje, visoko šolstvo in usposabljanje odraslih oziroma ureditev le-tega.

Pomembno je pri narodnostnih vzgojiteljih, učiteljih in profesorjih, ki so zaposleni v omenjenih vzgojno-izobraževalnih institucijah, da se tudi pri njih enotno določijo stopnje izobrazbe in dopolnilne izobrazbe, na podlagi katerih napredujejo oz. dobivajo dohodeke.

Nova odredba pravi, da se mora priloga diplome pri narodnostnih študentih, na osebno prošnjo študenta, izdati tudi v jeziku manjšine.

Na podlagi internacionalizacije pouka na visokošolski ravni se lahko na visokih šolah in univerzah zaposlujejo profesorji in lektorji iz matičnih držav, kar je posebej pomembno pri narodnostnih skupnostih, ki zaradi svojega nizkega števila nimajo lastnih strokovnjakov.

F. Sütő

Foto: Pisarna za tisk Parlamenta

se starejši primerki pri nas niso ohranili. V Sloveniji je od konca 18. stol. priznanih 11 izdelovalcev klavirjev, med njimi je zelo znan ljubljanski mojster Andrej Bitenc (Andreas Wittenz). Njegov klavir iz leta 1856 je odličen primerek dunajske šole.

Muzejska zbirka historičnih glasbil je bila čez poletje dobro obiskana, saj so si jo v velikem številu ogledali gostje iz Slovenije in tujine. Vse do sedanje pandemije je bilo prav tako veliko šolskih skupin, pedagoški programi pa so bili polno zasedeni. Glasbila so bila obiskovalcem približana tudi z didaktičnimi pripomočki. Med drugim so lahko poizkušali

pisčali celjskega orglarskega mojstra Janeza Frančiška Janečka. Preizkušali so tudi, kako deluje klavirska mehanika oziroma mehanika s klavirjem oziroma klavirja s konca 18. stoletja. Pri celotni zbirki in pri novi postavitvi razstave sta glavni del vzorno opravila kustodinja Tatjana Štefanič in restavrator Boštjan Roškar. Njima so skrbno pomagali tudi ostali zaposleni v Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož in zbirka prav tako temelji na delu bivših muzejskih sodelavcev. Upajmo, da nas ne loči predolgo obdobje, ko bomo lahko ponovno prestopili prag Ptujkega gradu!

Mojca Polona Vaupotič

... DO MADŽARSKE

Naj se takoj začnejo zimske počitnice

Demokracijski sindikat pedagoških delavcev zahteva, naj vlada takoj odredi začetek zimskih počitnic v šolah, ki naj bi trajale – kot je bilo načrtovano – do 4. januarja. Dneve, ki bi jih tako izgubili (gre približno za dva tedna), bi nadomestili med 16. in 30. junijem. V svoji izjavi opozarjajo, da se z odreditvijo počitnic v veliki meri zmanjša število kontaktov, kar bi lahko upočasnilo širjenje virusa v tem kritičnem obdobju. Dva tedna ne bi bila »izgubljena« niti za gospodarstvo, saj se bodo otroci naslednje leto junija – po vsej verjetnosti – že udeleževali normalnega pouka, tako bodo starši lahko delali. Preureditev počitnic ne bi delala težav šolam, saj v normalnem primeru, ko traja pouk do 15. junija, zadnja dva tedna večinoma le ponavljajo snov, organizirajo šolske izlete ali šole v naravi.

Trideset evropskih poslancev za izključitev madžarskega evropskega poslanca

Enemu od vodilnih evropskih poslancev Fidesza Tamásu Deutschu grozi izključitev iz parlamentarne skupine Evropske ljudske stranke (EPP). Pod pobudo avstrijskega evropskega poslanca Othmarja Karasa se je za njegovo izključitev podpisalo 30 poslancev.

Deutsch je napadel stališča vodje skupine Manfreda Webra, ki je kritiziral madžarsko nasprotovanje pogojevanju izplačil iz bruselskih blagajn z vladavino prava. »Weber pravi, da se ti ni treba bati, če nimaš česa skrivati. Dobro se spomnim, da sta Gestapo in ÁVO (madžarska tajna služba v času socializma) imela enak slogan,« se je glasila Deutsche izjava.

Po oceni Karasa je »primerjava naše podpore vladavini prava z Gestapom ali stalinističnimi metodami žalitev vseh nas v skupini EPP«. Primerjanje EU z nacističnim ali komunističnim zatiranjem je nesramno in nesprejemljivo izkrivljanje zgodovinskih dejstev ter žalitev in sramotenje milijonov žrtev obeh režimov,« je nadaljeval.

Ka je dano, je dano

Marijana Nemeš, po mo-
žej Merkli, v Števanovci
žive nejdaleč kraj, kak je
gnauksvejta vojaš-
nica bila. V ednom
tašom rami, gde so
prejdnji sodaki, ofi-
cirge meli stanova-
nje, zato ka je njeni
mauš profesional-
ni sodak biu. On
je zdaj že v penziji,
depa žena še dela.
Kak je parpovejda-
la, kleta de v pen-
zijo ušla pa tau že
fejst čaka. Te de več
časa mejla zase, za
družino, najbola pa
za vnuka, je prajla
Marijana na konci,
gda sva prejkpogle-
dnila kejpje.

- *Marijana najbola stari
kejp, ka smo ga od tebe*

»Najprvin sem v fabriki kra-
vat »nyakkendő« delala, tam
sem baršane, posteljnino pa

Marijana z možaum Lacinom

prte šivala. Nej sem dougo
tam delala, vejn edno leto,

zato ka sem kusta gratala pa
sem na porodniško odišla.«

- *Kelko stara si bejla na
taum zdavanskom kejpji,
steroga sem zdaj vö iz ška-
tüle zejo?*

»Marca sem bejla osemnaj-
set lejt stara, müva sva se pa
maja zdala. Malo sva te že
silo mela, zato ka avgusta
se je že sin naraudo. Te tjejp
od naja, kak vsejm drügim
tistoga reda, je fotograf Ta-
nay naredo.«

- *Gde ste meli gostüvanje?*

»Kak zdavanje tak gostüvanje
smo meli doma v vesi, v Števa-
novci. V kultura nas je Brgaun-
cin Erži vtjüpdau, v cerkvi pa
gospaud Štefan Tóth.«

- *Potejm je že več taši tjejp-
pov, gde ste že z mlajšami
dolavzeti, depa nej samo
vüva z možaum, liki stari
stariške tö.*

»Dosta taši tjejpov mamó,
gde so z dejdekom pa z ba-
bov dolavzeti pa ranč tak s
tastom pa s taščov tü. Gda se
je sin Szabolcs naraudo, dja
sem z detetom še doma pri
starišaj bejla, zato ka mauž
Laci je te še vojsko slöjžo.«

- *Kelko cajta je bilau tau
tak?*

»Tri mejseca, depa mena se
je tau dosta več vidlo, misli-
la sem, ka nikdar ne prteče
dola čas pa nikdar nede no-
vember, gda domau pride
pa znauva mo leko
vküper.«

- *Na ednom kejp-
pi je dosta lüstva
dolavzeto, ka je
bilau te pri vas?*

»Tak mislim, ka sin
je emo rojstni den,
zato nas tak dosta
vtjüpprišlo, kak bo-
ter tak botra tü. Za
obadva deteta sta
sestra Gyöngyi pa
Lali Kalamar bila
boter pa botra, žau
Lali več ne živé.«

- *Gda se je že hčer-
ka tö naraudila
potistim si nazaj
üšla delat?*

»Dja sem že potistim na-
zajüšla delat v nyakkendő,
da sem sina rodila, zato ka

Zdavanjski kejp je redo fotograf Tanay

ka mi nej trbej rano stanti,
ka mi niške ne zapovejda pa
te poglednem vnukeca, gda
mo volau mejla.«

- *Srečo maš, zato,
ka ti ne jtrbej da-
leč titi. Hčerka
samo stau mejte-
rov daleč je kraj
od tebe.*

»V tistom rami sta
živela tast pa tašča
pa mi tü dočas, ka
smo tauga nej tjöj-
pili. Moj mauš je
poklicni sodak bejo
pa smo meli priliko
té ram dolaküpti,
gde so gnauksvejta
prejdnji stanovali.
Gda smo ga vöna-
prajli, te smo mi sé
prišli. Na žalost tast

hčerka se je dvej leta kasnej
naraudila. Gda sem drügo

pa tašča sta rano mrla ram
je pa prazen austo. Te smo si

Mlada zakonca s sinaum pa hčerko

*najšli, je tisti, steroga si
na tablioni mejla, gda si
skončala srejdjno šaulo.
Gde so drügi kejpji, steri so
se te redli, gda si še mala
ali menša bila?*

»Tisti tjejpji so doma ostali
pri starišaj, mi samo taše
tjejpje mamó, stere so potis-
tim redli, ka sva se oženila.
Dja sem v srejdjno poklicno
šaulo v Körmend odla, tam
sem se včila za moškoga
sabaula (krojača). Te tjejp
so tam naredli za tablo, gda
sem sedemnajset lejt stara
bejla.«

- *Kama si üšla delat potis-
tim, ka si zgotauvila?*

Z vnukom pri prvöj spauvedi

Tast pa tašča z vnukom

paut delati začnila, te so gu-
čali od tauga, ka tau fabriko
zaprejo, tak sem te dja prej
v fabriko Sariana odišla.
Trinajset lejt se tam delala,
te so tau tö zaprli, dja sem
pa üšla na Rábafüzes delat,
v čistilnico, ta, gde gvant pe-
rejo. Sedem lejt sem delala
v pralnici, pa te sem v fab-
riko Vossen odišla, gde še
gnesden delam. Vü pam, ka
zdaj že ostanem dočas, ka
v penzijo ne odidem, zato
ka pa drügo leto mam že
samo nazaj.«

- *Ka iš delala cejli den
doma?*

»Uživala mo, ka sem doma,

tak zmislili, ka tisti ram na
hčerko damo spisati, te pa
baude na sina spisani.«

- *Ti še odiš delat, mauž je
že v penziji zato, ka on je
sodak bejo pa je emo be-
nificirani staž (korked-
vezmény). Vsiški den si
med lüstvom, gda delaš,
ne bojiš se od vírusa?*

»Človek se boji, depa ka vejš,
zdaj je že telko betežnikov,
ka ga gdekoli leko dobiš.
Depa dja tak mislim, zaman
se braniš pa se bojiš, ka je
dano je dano, proti tauma
tak nika ne moreš.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 15.

VÖZOŠITE KIKLE MED ŠURKIMI VODAMI

V županiji Tolna, na zemlji kauli njenoga središča *Szekszárda*, se sreča večféle krajin: ravéni Sárköza in Mezöfölda vküpegnejo z mékimi bregami Prekodonavja. Tau je - vküper z dobrim vrejmenom - pomagalo pri tejm, ka so domanji lidgé gratali erični po cejlom rosagi po svojom grauzdji in vini.

V nekdešnjom mestnom središču stogi katoličanijska cerkev, štero so posvetili patronuši varaša, svetoma krali Ladislavi. Tau je največša Boža iža v Srejdnoj Evropi, štera samo edno ladjo má. Nej daleč od njé se zdigava klasicistična županijska iža, na njenom znautrašnjom dvoriški najdemo rüševine nekdešnjoga klauštra s cajta

li 920 mejterov dugi maust svetoga Ladislava. Té de gorna bodaučoj avtocesti »M9«, štera de v paukraugi pelala od našoga Kőszega vse do Debrecena.

Če se dale klanjavamo, pridemo v edno trnok vodéno krajino: *Sárköz* je stisnjeni med reke Sió, Sárvíz in Donavo. Gda so inča svejta müzge vöposišili in z nji napravili njive, je lüstvo začnilo malo baukše živeti. V njinoj noši se je tau tak pokazalo, ka je njini gvant grato najbolje okinčani med Karpatami. Dekle in ženske so najraj nosile redečo farbo, de so pa z njine noše zlati cvörni tö nej falili.

Najbole söverna vesnica v etoj krajini *Ócsény* je bila kaulizaprejta, zatok je skauzi duga stouletja gordržala svojo madžarsko narodnost. Gnes je na njenoj mejej edno letališče na travnatom pauli, s šteroga se leko v luft zdignemo z balonom, jadralskim ali motornim flijarom, če pa smo zavolé batrivni, leko od vrkaj s padalom (ejtöer-nyö) vöskočimo tö. Če pa že drlanckamo v etoj krajini, je vrejčno v centri Sárköza, vesnici *Decs*, gorpoiskati etnološko zbirko. Té muzej je eričen po svoji báabaj, štere so naravnane v domanje noše. Gde železniške štrejke vküppridejo, leži varaš *Bátaszék*, v šterom so »švabske iže« lejpi spomini ljudske arhitekture. Nad centrom mesta se zdigava neogotska katoličanijska cerkev, pauleg štere so najšli in restavréráli razvaline prvoga vogrskoga cistercijanskoga klauštra z leta 1142.

Nej je samo lépota krajine tista, štera nas zové v vesnico *Grábóc*, erična je tam srbska pravoslavna cerkev tö. Zozidati so go dali srbijski baratke, šteri so pred Törki tá priběžžali po leti 1580. Svojo posebno cerkev s klauštrom so končali leta

1761, gratala je veuki kinč ortodoksne arhitekture v našom rosagi. Največ lüstva go gorpoiške zavolo pozlačénoga »ikonostasa« - tau je edna stena z namalanimi kejpami med vörniki in oltarom.

10 kilomejterov od *Szekszárda* leži gaušča *Gemenc*, štera od leta 1996 sliši k Narodnoma parki Donava-Drava. Njena zemla

tistec pa nas vsikši den pela mali cug v poplavne gaušče (ártéri erdök). Če smo zavolé batrivni, organizérajó za nas ture s kenunami ranč tak. Depa drüge zanimivosti tö skriva krajina: v vesnici *Báta* je edino prauškarsko mesto »svete Krvi« na Vogrskom, vés *Bogyiszló* pa je erična po svojom krepkom,

Spaudnji tau »ikonostasa« v Grábóci - svetniki so v več redaj, vsikši má svojo naprejšpisano mesto

V rimski cajtaj je na pravom bregej Donave že cveu varaš z imenom Alisca, arheologi so tam najšli dosta škeri inčašnji vancarov. Madžarski krau Bela I. je v 11. stouletji v mestu stvauro benediktinski klaušter, v tistom časi pa se je varaš zvu je »Zegzardu«. V centri mesta leko dugo zgodovino *Szekszárda* in njegve krajine spoznamo v županijskom muzeji.

V nekdešnjoj židauvskoj sinagogi držijo klasične in popularne koncerte, v zidini gnešnje glasbene šaule pa je večkrat igro veuki vogrski komponist Ferenc Liszt. Té je nej znau dobro vogrski, ranč tak kak stari starci Švabov v etoj krajini. Najbole erična njina inštitucija je Gledališče Nemcov na Madžarskom (Deutsche Bühne Ungarn), štero je edini profesionalni nemški teater na Vogrskom. Radi ga gorpoiškejo Madžari ranč tak, šterim pri razmenji dosta pomaga sinhrono tolmačivanje.

Arpadovi kralov.

Če pa je nekak najgir na dve najbole strašni bojni človeče zgodovine, leko s pomočjav tedešnji predmetov spozna pripovejst prve in drüge svetovne bojne v muzeji »Baka«. Eričen rojak *Szekszárda* je biu madžarski pesnik Mihály Babits, v njegvoj rodnoj iži leko vidimo originalno poištvo, listamo fotoalbum držine ali štemo rokopis poeta. Če nam ne dojde, ka Babitsa vidimo na filmi, si na dvoriški leko poglednemo njegvi kip. V nekdešnjoj törskoj kaupanci so oprli Muzej vina, šteri nutpokaže inčašnje in gnešnje pauvanje grauzdja. Nej daleč, v Muzeji medenjakov, pa leko spoznamo majsterske tehniké pečenja in formiranja medeni figic. Največšiva programa v *Szekszárdi* sta v cajti bratve in za risauske svetke. Na ta srečanja gnesneden že na léki pridejo lidgé z ov kraj Donave tö, vej so pa söverno od varaša leta 2003 prejka-

Ženske v krajini Sárköz so nad trejmi tridimi spaudnjimi kiklami nosile židane kikle - bile so najbolje bogato okinčane na Vogrskom

je tak gratala, ka je Donava s pejska napravila male čeri (zátonyok). Tam rasté dostaféle takši rastlik, šteri indrik v rosagi nega in so trnok zavarovane. Voda v Gemenci je bogata z ribami, ka je istina za mrtve roka ve Donave tö. Na nébi nad gauščov lejčejo vsefelé ftiči, med njimi je venak najbolje eričen črni štrk. V starom rastovom lesej živéjo pirožabe (denevérek), v najstarejši gauščaj pa so doma divdje mačke in svinjé.

Vodno energijo so inča svejta gorponücali za tau, ka so žito mleli. Pred dobrimi dvejstau lejtami je bilau kauli varaša Baja 70-80 plavajauči mlinov, štere so v mrzli zimaj, gda je voda nutzamrznila, potegnili vö na varno in süjo.

V eto mokro krajino leko nutstaupimo prejk »dveri Gemenca«, kak vesnico *Pörboly* zovéjo. Tam leko v Ekoturističnom centri dosta kaj zvejmo o naturi kauli nas, od

redečom prpli.

Varaš *Tolna* je inča svejta cveu zavolo bližine Donave, de je pa regulacija reko inan odpelala. Na konci 20. stouletja so tam začnili presti žido, štero eške itak redijo v židanoj fabriki. Ovaško platno pa so domanji tö farbali: edna delavnica se že več kak dvejstau lejt spravla s plaudrukom (kékfestő), z originalnimi mašinami gnes dela šesta in sedma generacija majstrov.

Če smo si vzeli čas in vse tau poglednili v županiji Tolna, je najbaukše, če se malo zdenemo. Turisti radi odijo počivat, ribe lovit in se s športom spravlat v vesnico *Fadd*, štero ovak »domovina dvana in prpla« tö zovéjo. Gda pa vrejmen ladno grtüje, se splača spistiti v toplo vodau termalne kaupance v vési *Tengelic*.

-dm-
foto: mtu.gov.hu in
pixabay.com

NEVTEPENO POPRIJETA DEVICA POKLAČI KAČO

Na veukoga cerkvenoga učitelja **svetoga Ambroža (Szent Ambrus)** se spominamo 7. decembra, gda so ga leta 374 posvetili v milanskoga püšpeka. Prva je biu civilni prejdjen taljanski krajin Ligurija in Emilija, vsi so ga poštvivali zavolo njegve pravičnosti.

Gda je stari püšpek v Milani mrau, so se zbrali dühovniki in vörnice, ka bi odebrali nauvoga. Večfele lüstva je tam bilau, šteri so se glasno svajjivali, gnauk pa je samo prišo Ambrož s svojimi sodakami. Gda je zapovödo tüüčo, se je zglasilo edno dejte: »Ambrož aj bau püšpek!« Rejsan so ga zvolili, istina pa je, ka se je

te eške samo pripravlo na sveti krst.

Té svetnik se je naraudo v Trieri (gnes na Nemškom) materi, štera se je po ranoj smrti svojoga moža povrnaula v Romo. Ambrož je lepau končo svoje šaule, gda pa je »po Božom glasi« grato püšpek v Milani, je včasik raztalo svojo imanje med srmakami. Globko se je vönavčo v Svetom pismi in včenjej cerkveni očov, svojo znanje je prejkdavo vörnikom v lejpi predgaj.

Püšpek Ambrož se je vsikdar trüdo, ka bi Cerkev nej bila odvisna od rosaga. Dosta je piso in dau nauvi obraz pobožnosti: v bogoslüžje je vpelo ljudsko spejvanje, sam je napiso vnauge himne in pesmi. Té so prausne po geziki in formi, püšpek pa je eške muziko tö cujnapiso.

Mrau je leta 397, njegvi kejp nam je gorausto na ednom mozaiki, šteri je gnes v milanskoj baziliki. Ta cerkev je posvečena svetoma Ambroži, ki je pokopani pod glavnim oltarom. Za patronuša ga držijo fčelarge, zatok ga dostakrat namalajo s košom za fčele.

Blajžena Devica Marija je edina od vsej lidi, štera je pri poprijetji nej bila grejšna, liki »milosti puna«

Miseu o **nevtepenom poprijetji** (brezmadežnemspočetju) **Devico Marije** guči, ka je bila Boža Mati od prvoga ipa svojoga zemelskoga bivanja obvarjena nečistauče izvirnoga greja. Božo lüstvo je tau duga stoletja vörvalo, depa pravi navuk je tau vörvanje gratalo leta 1854, gda ga je pápa Pij IX. zglaso za vörsko istino. Od tistoga mau držimo té svetek 8. decembra.

Od Marijinoga nevtepenoga poprijetja so v krščanjstvi vsikdar dvaje fele vörvali. Prva je bila miseu o najvejšoj svetosti Jezošove deviške Matere, drüga pa miseu o nauvoj in baukšoj Evi, štera je brezi greja (kak liki je bila Eva pred izvirnim grejom).

Spomin na dén, gda je sveta Ana spočela preblajženo Devico Marijo, so v

vzhodnoj Cerkvi svetili že v 8. stoletji, na Zahod pa je prišo v 9. stoletji. Z Djužne Italije je česčenje naglo prihajalo v drüge rosage, pápa Klemen XI. pa je leta 1708 za njega zapovödo datum, šteroga so vözračunali z dneva Marijinoga narodjenja (8. september).

Na Slovenskom so té svetek držali dosta prva kak liki v Romi, o njem piše že kodeks cistercijanskoga klauštra v Kostanjevici v 14. stoletji. Tristau lejt kisnej pa so dojspisali, ka bi med 300 gezero Kranjcami ednoga nej najšli, šteri ne vörje v nevtepeno poprijetje. Tau istino je potrdila Marija sama, gda se je v Lurdi (Lourdes na Francuskom) prikazala dekli Bernardki leta 1858.

V Starom zakoni leko preštemo vse tau, ka je Baug razodeno pred narodjenjom Kristoša. Skoro vse té biblijske knige so napisane v hebrejskoj rejči, ništerne pa so gorostale v grčkom geziki - zovémo je »devterokanonične«. Té knige protestanti in Židauvge ne pripoznajo za svete.

Med takše sliši kniga, štera je dobila ime po **Juditi**, ki je s svojov pametjov rejšila svojo lüstvo od veuke nevole. Prvi tau knige guči o asirskoj nevarnosti pred varášom Betulija, drügi tau pa od toga, kak je üšla Judita v neprijatelski tabor in tam bujla sodačkoga prejdnjoga Holofernesa. Ne vejmo, če se je tau v istini zgaulilo.

Če s pazkov štémo pripovejst - štera je napeta kak edna kriminalka -, vidimo, ka je posvejt samo na ednoj peršoni, na Juditi. Una je bogabojéča ženska, štera zavüpa v Božo pomauč, je batrivna in vörna do pokojnoga možá. Vse, ka je v bojni dobila, darüje Gospaudi v Jeruzalemi. Zavolo vsega toga so že davnik gledali na

njau kak na indašnji kejp Marije. Z reči, štere je Judita spejvala po vmordjenji neprijatelskoga prejdnjoga Holofernesa, so gratale Marijine svete pesmi. Judita je prej tak dojobladala svojoga protivnika, kak liki Boža Mati poklači kačo.

Če rejsan je nej svetnica,

Judita je Holofernesa zacumprala s svojov lepotov in ma pidjanoma odsekla glavau - potistom so neprijateli Židauvov zbejžali

držimo njeni den 10. decembra. Hebrejsko ime »Juhudit« znamenüje »Židauvkinja«, Madžari go poznajo kak Judit, Nemci kak Jutta, Angleži kak Judy ino Francuzi kak Judith.

Ime **svete Licije (Szent Luca)** pride z latinske rejči »lux«, štera znamenüje »svejklost«. Zavolo toga - pa eške bole zavolo njene legende - go držimo za patronuškinjo pogleda. V njejoj pripovejsti štémo, ka se je njeni poganski mladoženec zalübo v njene lejpe oči. Zatok si je vövtেকnila in ma poslala svoje oči - angeu pa gi je prineso drüge. Vrnau zavolo té legende vidimo Licijo na kejpaj s talejrom, na šterom so oči. Dosta takši fresk najdemo po slovenski pa vogrski cerkvaj, vej je pa bila Licija prilüblena svetni-

ca po cejlj Evropi.

Ta sveta ženska je živejla v Sirakuzi (na Siciliji) v cajti cesara Dioklecijana, na konci 3. stoletja. Gda je gnauk üšla na prauško na grob mantrnice Agate, ka bi go prosila za pomauč betežnoj materi, se gi je svetnica prikazala in gi pripovejdale o bližanjjoj mantrniškoj smrti. Licija je doma včasik zapüstila svojoga mladoženca, šteri pa go je otaužo pri konzuli, ka je prej krščenica. Tisti je Licijo lüčo v vauzo, gda pa je nej stejla zatagiti svojo vöro, so go odpelali med lagve ženske (javno hišo). Po tistom so go žgali z odnjom in polejvali z vraučim olinom. Pred

smrtjov je eške leko k sebi vzela Bože tejlö in povödala, ka Dioklecijan za en malo mrgé in več nedo naganjali krščenike.

Na Licijin den - 13. decembra - živé na Slovenskom dosta ljudski šeg: ništerni dozreježo vejke in je dejejo v vodau, drügi nasejejo pšenico v plitve posaude. Na Koroškom dojesterejo črešnjove vejke, štere začnejo v topli sobaj cvesti do božiča. V našom Porabji na licijovo pojbičke »kokodakajo«, ka bi domanjim želejli vse dobro, vertinje pa rédijo »lükove kalendare«, ka bi naprej vidle vrejmen. Stara naša šega je deklinsko šatrivanje o bodaučom možej, ali delanje »Licijinoga stauca« za iskanje čaralic.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 11.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugriznimo znanost: Nobelove nagrade, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: S trebušnim plesom za kruhom, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 14.40 Prislunimo tišini: Mednarodni dan invalidov, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 TV-izložba, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.15 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 16.35 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Pujsa Pepa: Primožev kašelj, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Kinoteka: Odrske luči, ameriški film, 1.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

PETEK, 11.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (Ž), 12.55 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 14.50 Smučarski poleti - svetovno prvenstvo, 18.10 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 19.30 Videotrak, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo, 22.05 Z Graysonom Perryjem po ZDA: Jug, britanska dokumentarna serija, 22.50 Zadnja beseda!, 23.35 Videotrak, 0.35 Info kanal

SOBOTA, 12.12.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.25 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 10.45 Osvežilna fronta: Glasba in zvok, oddaja za mladostnike, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 14.25 Prislunimo tišini: Polžev vsadek, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.45 TV-izložba, 15.00 Sedem svetov - en planet: Severna Amerika, koprodukcijska dokumentarna serija, 16.00 Slovenski magazin, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtno prigode: Duh v panju, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 22.20 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 Sedmi pečat: Una, koprodukcijski film, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SOBOTA, 12.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.15 Videotrak, 6.15 Spomini: Milan Kreslin, 8.15 Začnimo znova: Toni izterjevalec, slovenska nanizanka, 9.00 Alpski magazin, 9.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 11.45 Začnimo znova: Nepredvideno, slovenska nanizanka, 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 13.40 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek, sprint, 14.50 Smučarski poleti - svetovno prvenstvo, 18.10 Biatlon - svetovni pokal: zasledovalna tekma (M), 18.55 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni veleslalom, 20.00 Nogomet - državno prvenstvo: Koper : Maribor, 17. kolo, 22.30 Zvezdana, 23.15 Vlado Kreslin: Poj mi pesem, koncert, 1.55 Videotrak, 2.55 Info kanal

NEDELJA, 13.12.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Evangeličansko bogoslužje, prenos iz Murske Sobote, 10.55 Rimske počitnice s Catherine: Družinske jedi, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.55 TV-izložba, 15.15 Ples za boga Lughu, koprodukcijski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za

pošasti: Prijateljstvo, risanka, 18.50 Mali Timotej: Veliko zvezdno gnezdo, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Z druge strani Atlantika, koprodukcijska nadaljevanka, 21.00 Intervju, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Sveto, japonsko-ameriški dokumentarni film, 23.50 Za lahko noč, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

NEDELJA, 13.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.00 Videotrak, 6.00 Duhovni utrip, 6.15 Premagajmo covid 19, 6.45 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 8.15 Ambienti, 8.50 Avtomobilnost, 9.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 13.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek - 10 km (Ž), prosto, 14.50 Smučarski poleti - svetovno prvenstvo: ekipna tekma, 18.20 Biatlon - svetovni pokal: štafeta (M), 19.50 Žrebanje Lota, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo, 22.00 Vikend paket, 23.20 Zvezdana, 0.10 Kaj dogaja?, 0.40 Videotrak, 1.40 Info kanal

PONEDELJEK, 14.12.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, 6.45 Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha, 10.40 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova: Epidemija rdečkarjev, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Resnični Jezus iz Nazareta: Izgubljeni leta, britansko-ameriška dokumentarna serija, 14.40 S-prehodi: Benečija in Rezija, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.25 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Kulturni vrhovi: Limbarska gora, dokumentarna oddaja, 18.00 Nejk: Mavricij izgine, risanka, 18.05 Simon: Zmagovalec, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pisave: Sprehod po literarnih pokrajinah, 23.30 Simfonični orkester Akademije za glasbo UL in Simon Dvoršak (L. van Beethoven, Simfonija v F-duru, št.6, 'Pastoralna'), 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 14.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 11.05 Dobro jutro, 13.30 New neighbours - Novi sosede: Tretja ulica, 14.10 Prislunimo tišini: Polžev vsadek, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.25 Na lepše, 15.10 Zadnja beseda!, 16.15 Matija Vertovec, veliki um slovenskega naroda, dokumentarni film, 17.20 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.10 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 19.10 Videotrak, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo, 22.05 Rafael, princ slikarjev, italijanski dokumentarni film, 23.35 Mesojedec pred odločitvijo, francoska dokumentarna oddaja, 0.30 Videotrak, 1.30 Info kanal

TOREK, 15.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Pisave: Sprehod po literarnih pokrajinah, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Resnični Jezus iz Nazareta: Začetek javnega delovanja, britansko-ameriška dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 15.00 Duhovni utrip, 15.25 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 Kalimero: Pavlinčine super superge, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Podnebne spremembe - dejstva, britanska dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini: Milan Kreslin, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

TOREK, 15.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 12.45 Nogomet - državno prvenstvo: Bravo : Olimpija, 18. kolo, 15.10 Avtomobilnost, 16.00 Slovenski magazin, 16.45 Joker,

kviz, 18.05 Rokomet - evropsko prvenstvo (Ž), 19.45 Videotrak, 20.10 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 21.20 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 22.10 Kdo laže? (I.), britanska nadaljevanka, 23.05 NaGlas!, 23.20 Videotrak, 0.20 Info kanal

SREDA, 16.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, 10.40 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova: Lov na srečko, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Resnični Jezus iz Nazareta: Od Galileje do Jeruzalema, britansko-ameriška dokumentarna serija, 14.50 Osmi dan, 15.30 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice: OŠ Janka Modra, Dol pri Ljubljani in OŠ Franceta Bevka, Ljubljana, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Mestne promenade: Trbovlje, dokumentarna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Valentin Vodnik: Pesme za pokušino, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Olga izbruhne, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Dežurni zdravnik, francoski film, 21.30 Ljubezen na stehi sveta, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet: Chiarino leto, 23.50 Mestne promenade: Trbovlje, dokumentarna serija, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 16.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Evangeličansko bogoslužje, posnetek iz Murske Sobote, 10.55 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 11.25 Dobro jutro, 13.45 Ambienti, 14.30 Vikend paket, 16.10 Potovka, portret Neže Maurer, dokumentarni film, 17.25 Rokomet - liga NLB: Celje P. L. : Trimo Trebnje, 5. kolo, 19.00 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 20.00 Športnik leta 2020, 21.00 Žrebanje Lota, 21.10 Moje mnenje, 22.00 Iz pozabe (III.), britanska nadaljevanka, 22.55 Videti El Aauin, dokumentarni film, 23.50 Videotrak, 0.50 Info kanal

ČETRTEK, 17.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Mestne promenade: Trbovlje, dokumentarna serija, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: Ovni letijo iz gnezda, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Resnični Jezus iz Nazareta: Poslednji dnevi, britansko-ameriška dokumentarna serija, 14.45 Slovenski utrinki, 15.10 Težišče - Súlypont, pogovorna oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Koma, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Socialna distanca, 18.00 Dinotačke: Kar nas je popeljalo na pustolovščino, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 EkstraVisor: Inšpekcije, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Rafael, princ slikarjev, italijanski dokumentarni film, 1.00 Ugriznimo znanost: Koma, oddaja o znanosti, 1.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.50 Napovedujemo

ČETRTEK, 17.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 12.20 Na lepše, 12.55 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni veleslalom, 14.10 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 15.35 Sveto in svet: Chiarino leto, 100-letnica rojstva ustanoviteljice Gibanja fokalorov Chiare Lubich, 16.45 Joker, kviz, 17.45 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni veleslalom, 18.55 Videotrak, 20.00 Kako smo dobili Božička, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Avtomobilnost, 21.30 Ambienti, 22.00 Nova evropska pesmarica, Beethoven 2020, 22.10 Samo Vovk: Radost - Mladinski pevski zbor RTV Slovenija in jazz trio, 22.15 Beethoven 250: L. van Beethoven: Simfonija št. 9 (Orkester in Zbor Slovenske filharmonije, Komorni zbor Megaron, solisti in Charles Dutoit), 23.30 Slovenska jazz scena: Božični koncert Hippy Christmas z Big bandom RTV Slovenija in Alenko Godec, 0.35 Videotrak, 1.35 Info kanal

Prihaja Miklavž

Veseli december je tu. To je mesec veselja in velikih pričakovanj, še posebej za otroke, ki jih obišče dobri mož Miklavž.

Zanj smo se naučili pesmico in kratko deklamacijo. Veliko smo ustvarjali, se igrali različne igre,

plesali ob pesmici Jelenček Rudolf in Škratki. Otroci Miklavžu sporočajo, da so pridni in ga že nestrpno pričakujejo.

*Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela*

Panna Illés, 5 let, vrtec Sakalovci

Lara Barabás, 6 let, vrtec Monošter

Attila Répnyák, 6 let, vrtec Sakalovci

Gergő Horvath, 6 let, vrtec Monošter

Mirkó Kozó, 6 let, vrtec Monošter

Škrat

V obroču virusa Covid-19

Približuje se decembrski praznični čas in božič. Božič je praznik ljubezni, ki ga praznujemo v krogu svojih najdražjih. Toda za letos še ne vemo, ali bo temu res tako. In to zaradi novega koronavirusa.

Ljudje že en čas živimo v obroču virusa in to je vsak dan težje. Zapirati se v svoje hiše, svoje domove, izolirati se drug od drugega, to je kazen za ljudi. Hrepenimo po toplih besedah, po družbi. To posebej velja za starejše, ki so največkrat osamljeni. Da bi olajšali njihovo stisko, so se na Dolnjem Seniku dogovorile samouprave (občinska, slovenska in nemška) in so jih obiskale na njihovem domu in jim prinesle darila (hrano, pijačo in sadje). V Sakalovcih so starejšim nudili denarno pomoč pred prazniki.

Najlepša hvala za njihov trud, saj vemo, da so tudi sami v veliki stiski, ker morajo opravljati svoje delo v uradu, skrbeti za svojo družino, obvarovati sebe in svoje od virusa in ob vsem tem še misliti in tudi kaj storiti za starejše občane. Za vse to se moramo mi na svoj način in po svojih možnostih zahvaliti.

So pa tudi nekatere nerazumljive oz. nelogične zadeve. Vlada je odredila, da med 9. in 11. uro lahko nakupujemo samo starejši, mlajši ne. Hkrati starejši lahko gredo kadarkoli v trgovine. Zakaj se ne držimo svojega časa, zakaj se nam je potrebno opotekati po trgovinah izven našega »časa«. Zakaj motimo še aktivne delavce in mlade pri njihovih nakupih? Generacije bodo postale med sabo nezaupljive zaradi takih ukrepov. Komu pomaga to? Bodimo uvidni in poskušajmo pomagati mlajšim generacijam, da lahko opravijo svoje delo. Še posebej je to pričakovati v adventnem času. S svojo življenjsko izkušnjo pokažimo, da so toleranca, razumevanje in pripravljenost pomagati vrline, ki so nujno potrebne za normalno sožitje v tem težkem času.

S temi mislimi želim, da bi bili vaši praznični dnevi mirni, topli in ljubezni polni. Bralcem časopisa in vsem ljudem želim vesele božične praznike in vse najboljše v novem letu.

Erika Glanz

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB